

Tarptautinė mokslinė konferencija

**VERTYBĖS LIETUVIŲ IR LENKŲ PASAULĖVAIZDYJE III.
PRAEITIS IR DABARTIS KALBOJE IR KULTŪROJE**

2021 m. spalio 7–8 d.

Vilniaus universiteto Polonistikos centras
Liublino Marijos Kiuri-Sklodovskos universiteto
Tekstologijos ir gramatikos katedra
Lenkijos mokslų akademijos Komunikacijos etikos komisija

Międzynarodowa konferencja naukowa

**WARTOŚCI W JĘZYKOWYM OBRAZIE ŚWIATA POLAKÓW I LITWINÓW III.
PRZESZŁOŚĆ I WSPÓŁCZESNOŚĆ W JĘZYKU I KULTURZE**

7–8 października 2021 roku

Centrum Polonistyczne Uniwersytetu Wileńskiego,
Katedra Tekstologii i Gramatyki Języka Polskiego IFP UMCS
Komisja Etyki Komunikacji Polskiej Akademii Nauk

RENGINIO RĖMĖJAI / SPONSORZY

**Filologijos
fakultetas**

*Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu Polonia i Polacy
za Granicą 2021*

Mokslinis komitetas / Komitet naukowy

prof. habil. dr. Jerzy BARTMIŃSKI (pirmininkas)

Marijos Kiuri-Sklodovskos universitetas, Liublinas /
Uniwersytet Marii Curie-Sklodowskiej, Lublin

prof. habil. dr. Anna CEGIEŁA

Lenkijos mokslų akademijos Komunikacijos etikos komisija, Krokuva /
Komisja Etyki Komunikacji, Polska Akademia Umiejętności, Kraków

dr. Vilija SAKALAUSKIENĖ

Lietuvių kalbos institutas, Vilnius / Instytut Języka Litewskiego, Wilno

prof. dr. Irena SMETONIENĖ

Vilniaus universitetas, Vilnius / Uniwersytet Wileński, Wilno

prof. habil. dr. Joanna SZADURA

Marijos Kiuri-Sklodovskos universitetas, Liublinas /
Uniwersytet Marii Curie-Sklodowskiej, Lublin

prof. habil. dr. Anna TYRPA

Lenkijos MA Lenkų kalbos institutas, Krokuva /
Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków

doc. dr. Viktorija UŠINSKIENĖ

Vilniaus universitetas, Vilnius / Uniwersytet Wileński, Wilno

dr. Loreta VAIČIULYTĖ-SEMĖNIENĖ

Lietuvių kalbos institutas, Vilnius / Instytut Języka Litewskiego, Wilno

Organizacinis komitetas / Komitet organizacyjny

prof. dr. Kristina RUTKOVSKA (pirmininkė)

Vilniaus universitetas, Vilnius / Uniwersytet Wileński, Wilno

prof. habil. dr. Stanisława NIEBRZEGOWSKA-BARTMIŃSKA (pirmininkė)

Marijos Kiuri-Sklodovskos universitetas, Liublinas /

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

dr. Vilija RAGAIŠIENĖ

Lietuvių kalbos institutas, Vilnius / Instytut Języka Litewskiego, Wilno

dr. Jūratė PAJĖDIENĖ

Lietuvių kalbos institutas, Vilnius / Instytut Języka Litewskiego, Wilno

dr. Kinga GEBEN

Vilniaus universitetas, Vilnius / Uniwersytet Wileński, Wilno

dr. Irena FEDORVIČ

Vilniaus universitetas, Vilnius / Uniwersytet Wileński, Wilno

mgr. Damian GOCÓŁ

Marijos Kiuri-Sklodovskos universitetas, Liublinas / Uniwersytet Marii

Curie-Skłodowskiej, Lublin

dr. Monika BOGDZEVIČ-HABER

Vilniaus universitetas, Vilnius / Uniwersytet Wileński, Wilno

mgr. Irena SNUKIŠKIENĖ

Vilniaus universitetas, Vilnius / Uniwersytet Wileński, Wilno

Karolina SLOTVINSKA

Vilniaus universitetas, Vilnius / Uniwersytet Wileński, Wilno

PROGRAMA / PROGRAM

KETVIRTADIENIS, SPALIO 7 D. / CZWARTEK, 7 PAŹDZIERNIKA

9.00–9.30

KONFERENCIJOS ATIDARYMAS / OTWARCIE KONFERENCJI

Krėvės aud., Filologijos fakultetas / Sala Krėvės, Wydział Filologiczny

9.30–10.30

I. PLENARINIS POSĖDIS / I. POSIEDZENIE PLENARNE

Krėvės aud., Filologijos fakultetas / Sala Krėvės, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

prof. dr. Kristina RUTKOVSKA,

prof. habil. dr. Stanisława NIEBRZEGOWSKA-BARTMIŃSKA

9.30–10.30

Jerzy BARTMIŃSKI

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS)

Lingwistyka kulturowa a kulturologia / Kultūrinė lingvistika i kultūrologija

10.00–10.30

Stanisława NIEBRZEGOWSKA-BARTMIŃSKA, UMCS

Profilowanie jako operacja na wyobrażeniu bazowym / Profiliavimas kaip bazinio vaizdinio rekonstrukcijos įrankis

10.30–11.00

Kavos pertraukėlė / Przerwa kawowa

Rašytojų menė / Sala Pisarzy

11.00–13.30

II. PLENARINIS POSĖDIS / II. POSIEDZENIE PLENARNE

Krėvės aud., Filologijos fakultetas / Sala Krėvės, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

dr. Loreta VAIČIULYTĖ-SEMĖNIENĖ,

prof. habil. dr. Joanna SZADURA

11.00–11.30

Aleksandra NIEWIARA

Uniwersytet Śląski w Katowicach

„Niebezpieczne sensory” – o zmianach rozumienia słów nazywających terminy ustrojowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów / „Pavojingos prasmės” – apie Abiejų Tautų Respublikos santvarkos terminus žyminčių žodžių suvokimo pokyčius

11.30–12.00

Loreta VAIČIULYTĖ-SEMĖNIENĖ

Lietuvos kalbos institutas (LKI)

Geranoriškumas *geranoriškas*, *-a* formų pagrindu / Życzliwość na podstawie form *życzliwy*, *-a*

12.00–12.30

Ałła KRAWCZUK

Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki

„Bycie podwładnym” jako tradycyjna wartość modelu polskiej grzeczności językowej: czy ciągle istnieje w polszczyźnie młodzieży na Ukrainie? / Pavaldumas kaip tradicinė lenkiškojo kalbinio mandagumo modelio vertybė: ar jis tebeegzistuoja Ukrainos jaunimo lenkų kalboje?

12.30–13.00

Silvija PAPAURĖLYTĖ-KLOVIENĖ

Šiaulių valstybinė kolegija

Perprasti žvėrį / Zrozumieć bestię

13.00–13.30

Diskusijos / Dyskusja

13.30–14.30

Pietūs / Obiad

14.30–17.30

DVI SINCHRONINĖS SEKCIJOS / DWIE SEKCJE RÓWNOLEGLĖ

SEKCIJA A

115 B aud., Filologijos fakultetas / Sala 115B, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

dr. Jūratė PAJĖDIENĖ, prof. habil. dr. Ała KRAWCZUK

14.30–14.50

Dorota ZDUNKIEWICZ-JEDYNAK

Uniwersytet Warszawski

GŁUPOTA. Rekonstrukcja polskiego konceptu w oparciu o dane językowe / KVAILUMAS. Lenkiškojo koncepto rekonstrukcija, remiantis kalbiniais duomenimis

14.50–15.10

Beata ŻYWICKA

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Odpowiedzialność w systemie aksjologicznym współczesnej polskiej młodzieży (na materiale ankietowym) / Atsakingumas šiuolaikinio Lenkijos jaunimo aksiologinėje sistemoje (anketinių duomenų pagrindu)

15.10–15.30

Monika BOGDZEVIČ-HABER

Uczucia (nie)wartościowe. Aspekt aksjologiczny uczuć LĘKU, WSTYDU i GNIEWU w językowym obrazie świata Litwinów / (Ne)vertybiniai jausmai. PYKČIO, BAIMĖS ir GĖDOS jausmų aksiologinis aspektas lietuvių kalbiniame pasaulėvaizdyje

15.30–15.50

Jūratė PAJĖDIENĖ, LKI

Jurgio Ambrozėjaus Pabrėžos (1771–1849) pamokslai apie 8-ąjį Dievo prisakymą / Kazania Jerzego Ambrożeego Pabreża (1771–1849) na temat 8-ego przykazania Bożego

15.50–16.10

Kavos pertraukėlė / Przerwa kawowa

Rašytojų menė / Sala Pisarzy

SEKCIJA B

Krėvės aud., Filologijos fakultetas / Sala Krėvės, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

prof. dr. Daiva ALIŪKAITĖ, dr. Katarzyna KONCZEWSKA

14.30–14.50

Daiva ALIŪKAITĖ

Vilniaus universiteto Kauno fakultetas

Jaunųjų aukštaičių ir žemaičių *emic* naratyvai: tarmė kaip vertybė ir tarmės vertė / *Emic* naratywy młodych Auksztotów i Żmudzinów: gwara jako wartość i wartość gwary

14.50–15.10

Katarzyna KONCZEWSKA

Instytut Języka Polskiego, Kraków

Codziennosc wielokulturowej społeczności pogranicza polsko-białoruskiego w pamięci językowej autochtonów (na materiałach badań terenowych) / Daugiakultūrės lenkų-baltarusių pasienio visuomenės kasdienybė autochtonų kalbinėje atmintyje (remiantis teritorinių tyrimų medžiaga)

15.10–15.30

Vilija RAGAIŠIENĖ, LKI

Mirtis kaip vertybių matas pietų aukštaičių pasaulėvaizdyje / Śmierć jako miara wartości w obrazie świata Auksztotów południowych

15.30–15.50

Sara AKRAM, UMCS

Wojna – wartość czy antywartość? Na podstawie wybranych reportaży Wojciecha Jagielskiego / Karas – vertybė ar antivertybė? Rinktinių Wojciecho Jagielskiego reportaży pagrindu

15.50–16.10

Kavos pertraukėlė / Przerwa kawowa

Rašytojų menė / Sala Pisarzy

SEKCIJA C

115 B aud., Filologijos fakultetas / Sala 115B, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

doc. dr. Jelena KONICKAJA, dr. Monika ŁASZKIEWICZ

16.10–16.30

Irena SNUKIŠKIENĖ

Vilniaus universitetas (VU)

Kognityvinis MELO vaizdas lietuviškuose ir angliškuose tekstuose. Lyginamoji analizė / Kognitywny obraz KŁAMSTWA w tekstach litewskich i angielskich. Analiza porównawcza

16.30–16.50

Vilija SAKALAUSKIENĖ, LKI,

KLASTA lietuvių leksikografiniuose šaltiniuose: sisteminių duomenų analizė / PODSTĘP w litewskich źródłach leksykograficznych: analiza danych systemowych

16.50–17.10

Mateusz NAPIÓRKOWSKI

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Niepokój (z) pogranicza. Heterotopie i przestrzenie liminalne we współczesnych przekazach folklorystycznych / Paribio nerimas. Heterotopijos ir ribinės erdvės šiuolaikinėje tautosakoje

17.10–17.30

Sylvia Katarzyna GIERCZAK, UMCS,

O przejawach braku szacunku na podstawie wypowiedzi ankietowych lubelskich studentów / Apie nepagarbos apraiškas Liublino studentų anketinių duomenų pagrindu

17.30–18.00

Diskusijos / Dyskusja

SEKCIJA D

Krėvės aud., Filologijos fakultetas / Sala Krėvės, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

dr. Asta LESKAUSKAITĖ, prof. habil.dr. Alena RUDENKA

16.10–16.30

Ołesia SŁYWYŃSKA

Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki

Łączliwość słowa *władza* we współczesnej polszczyźnie / *Žodžio valdžia* junglumas šiuolaikinėje lenkų kalboje

16.30–16.50

Magdalena WOŁOSZYN, UMCS,

Kryzys to próba, z którą musimy się zmierzyć, łącząc siły i pomysły... Kryzys w dyskursie prezydenckim Lecha Kaczyńskiego (na przykładzie wybranych wystąpień publicznych z lat 2005–2010) / Krizė – tai išbandymas, kurį turime įveikti, suvieniję jėgas ir mintis... Krizė prezidento Lecho Kaczyńskio diskurse (2005–2010 m. rinkinių viešųjų kalbų pagrindu)

16.50–17.10

Agnė ALEKSAITĖ, LKI,

Rita URNĖŽIŪTĖ, Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras,

Koronaviruso pandemijos atspindžiai lietuvių kalboje: kovos leksika ir įvaizdžiai / Odzwierciedlenie pandemii koronawirusa w języku litewskim: leksyka z zakresu wojskowości i obrazy

17.10–17.30

Monika ŁASZKIEWICZ, UMCS,

Stereotyp Francuza i jego profile w polskiej kulturze ludowej – swój, inny czy jednak obcy? / Prancūzo stereotipas ir jo profiliai lenkų liaudies kultūroje: savas, kitoks, ar visgi svetimas?

17.30–18.00

Diskusijos / Dyskusja

PENKTADIENIS, SPALIO 8 D. / PIĄTEK, 8 PAŹDZIERNIKA

9.00–11.30

III. PLENARINIS POSĖDIS / III. POSIEDZENIE PLENARNE

Krėvės aud., Filologijos fakultetas / Sala Krėvės, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

doc. dr. Viktorija UŠINSKIENĖ, prof. habil. dr. Maciej RAK

9.00–9.30

Maciej RAK, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Kultūremy i wartościowanie / Kultūremos ir vertinimas

9.30–10.00

Violetta WRÓBLEWSKA, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Różne formy przemocy w polskich i litewskich bajkach ludowych / Įvairios prievartos formos lenkų ir lietuvių liaudies pasakose

10.00–10.30

Joanna SZADURA, UMCS

I tak sobie przycinali, żeby jeden drugim dokuczyć, żeby było sie z czego śmiać. Uwagi nt. intencjonalności polskiej przysłówki ludowej / *Ir pašėpė viens kitą, erzino, kad būtų iš ko pasijuokti.* Pastebėjimai apie lenkų liaudies dainos intencionalumą

10.30–11.00

Kristina RUTKOVSKA, VU

Liaudies mįslėse užkoduoti vertybių požymiai / Cechy wartości zakodowane w zagadce ludowej

11.00–11.30

Diskusijos / Dyskusja

11.30–12.00

Kavos pertraukėlė / Przerwa kawowa

Rašytojų menė / Sala Pisarzy

12.00–13.40

DVI SINCHRONINĖS SEKCIJOS / DWIE SESJE RÓWNOLEGŁE

SEKCIJA E

115 B aud., Filologijos fakultetas / Sala 115B, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

dr. Vilija RAGAIŠIENĖ, prof. habil. dr. Piotr GROCHOWSKI

12.00–12.20

Birutė JASIŪNAITĖ, Jelena KONICKAJA, VU

Plėšriųjų paukščių santykis su neigiamais žmogaus gyvenimo reiškinais lietuvių ir slavų etninėje kultūroje / Związek ptaków drapieżnych z negatywnymi zjawiskami życia ludzkiego w litewskiej i słowiańskiej kulturze etnicznej

12.20–12.40

Diana PLACHOVIČIŪTĖ, VU

Vertybės ir antivertybės lietuvių ir slavų ornitoniminėje frazeologijoje / Wartości i antywartości w litewskiej i słowiańskiej frazeologii ornitonimicznej

12.40–13.00

Marius SMETONA, VU

BITĖ ir lietuvis / PSZCZOŁA i Litwin

13.00–13.20

Asta LESKAUSKAITĖ, LKI

Gamtos ir žmogaus santykis pietų aukštaičių pasaulėvaizdyje / Związek człowieka i przyrody w obrazie świata Aukštotów południowych

13.20–13.40

Инна ИЛЬИЧЕВА

Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина

Концепты «Беловежская пуца» и «Зубр» в белорусской и польской лингвокультурах / „Belovežo girios“ ir „Stumbro“ konceptai baltarusių ir lenkų kalbinėse kultūrose

13.40–14.00

Diskusijos / Dyskusja

SEKCIJA F

Krėvės aud., Filologijos fakultetas / Sala Krėvės, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

dr. Vilija SAKALAUŠKIENĖ, prof. habil. dr. Aleksandra NIEWIARA

12.00–12.20

Damian GOCÓŁ, UMCS

Postpamięć w relacjach historii mówionej osób dorosłych / Postatmintis suaugusiųjų sakytinės istorijos prisiminimuose

12.20–12.40

Beata BEDNAREK, VU

Akcenty litewskie w lirykach Franciszka Dionizego Kniażnina / Lietuviški akcentai Francišeko Dionizo Kniažnino lyrikoje

12.40–13.00

Karolina SLOTVINSKA, VU

Kognitywny obraz SZLACHTY w polskiej narracji literackiej i ludowej / Kognityvinis BAJORIJOS vaizdas lenkų literatūriniamė ir liaudiškajame naratyvuose

13.00–13.20

Olga Fyłypiec, Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki

Współczesny stereotyp Polaka i Ukraińca na podstawie definicji ankietowych polskich studentów / Šiuolaikinis lenko ir ukrainiečio stereotipas, remiantis lenkų studentų anketinėmis definicijomis

13.20–13.40

Agata BIELAK, Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk

Językowo-kulturowy obraz świętej Barbary w polskiej tradycji ludowej / Kalbinis-kultūrinis šv. Barboros vaizdas lenkų liaudies tradicijoje

13.40–14.00

Sara ORZECZOWSKA, VU

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Ziele czarowne i wianuszek kochany...* Sposoby zwracania się do roślin w polskich tekstach folkloru / *Stebuklinga žolele ir brangus vainikėli...* Kreipimosi į augalus būdai lenkų tautosakoje

14.00–15.00

Pietūs / Obiad

15.00–17.00

IV. PLENARINIS POSĖDIS / POSIEDZENIE PLENARNE

Krėvės aud., Filologijos fakultetas / Sala Krėvės, Wydział Filologiczny

Pirmininkauja / Przewodniczą

prof. dr. Irena SMETONIENĖ, prof. habil. dr. Jerzy BARTMIŃSKI

15.00–15.30

Piotr GROCHOWSKI, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Perun, Świątowit i Marzanna w praktykach religijnych współczesnych rodzimowierców. Procesy zapominania i przypominania słowiańskich bogów / Neopagonių puoselėjamas Perūno, Sventovito ir Morenos kultas. Slavų dievų latrijos užmarštis ir rekonstrukcijos tendencijos

15.30–16.00

Alena RUDENKA, Białoruski Uniwersytet Państwowy

Этымалогія свабоды (на матэрыяле беларускага, польскага, літоўскага языкоў) / Laisvės etimologija, remiantis baltarusių, lenkų ir lietuvių kalbomis

16.00–16.30

Viktorija UŠINSKIENĖ, VU,

Lit. *žalias* a pol. *zielony*: prototypy i konotacje / Liet. *žalias* ir lenk. *zielony*: prototipai ir konotacijos

16.30–17.00

Irena SMETONIENĖ, VU,

ŠALTINIS ir VERSMĖ lietuvių pasaulėvaizdyje / ŹRÓDŁO i ZDRÓJ w obrazie świata Litwinów

17.00–17.30

Diskusijos / Dyskusja

17.30–18.00

KONFERENCIJOS UŽDARYMAS / ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

